משרד האומות המאוחדות לתיאום עניינים הומניטריים – השטחים הפלסטיניים הכבושים
OCHA- Occupied Palestinian Territories

עדכון
הומניטרי
16 לנובמבר – 30 לנובמבר 2003

www.reliefweb.int/hic-opt ▪ ochaopt@un.org

Office of the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)
טלפון 582 5853 | 02-582 9962 ▪ פקס582 5841 2 0 ▪ ת"ד 38712 ירושלים המזרחית

תוכן

משבר הומניטרי בעזה - רפיח ▪ הריסות בתים ממשיכות ▪ תורמים מפסיקים מימון מפעל הביוב בבית לאהיה - צפוי משבר בריאות סביבתי ▪ נגישות לאתרים קדושים בירושלים - מניעת תושבי בית לחם מתפילה במסגד אל אקצא בתקופת הרמדאן ▪ המזכיר הכללי של האומות המאוחדות קופי אנאן ▪ התנחלויות חדשות בתוך ירושלים וסביבותיה

משבר הומניטרי בעזה – רפיח

מאז ספטמבר 2000 כ- 252 תושבים פלסטינים מרפיח נהרגו – מעל 50 מהם היו ילדים. מעל 2,500 פלסטינים באיזור זה נפצעו, 110 מקרים כללו פגיעה מוחית, שיתוק, אבדן עיניים וגפיים.

ההרס לתשתיות והנזק הכלכלי בעקבותיו הינם עצומים. מנהלת מחוז רפיח העריכה כי צה"ל חפר או הפקיע 3,343 דונם אדמה מעובדת עצי פרי הדר, זיתים, פרחים וירקות. סגירת מובלעת אל-מוואסי במהלך 3 השנים האחרונות שללה מרפיח את היכולת לייצר באחד מהאיזורים הפוריים ביותר בעזה.

אמצעים אלו בנוסף לסגירת שדה התעופה עזה, סגירה ממושכת של טרמינל הנוסעים ברפיח, הריסה וסגירה של 210 חנויות ובתי מלאכה סביב איזור גשר צלאח-א-דין גרמו לשיעור אבטלה של מעל 70% בעיר ובסביבותיה.

הריסות בתים ממשיכות

צה"ל הרס בשיטתיות במחנה הפליטים רפיח שורות של בתים צפונית לגבול עם מצרים. הצידוק שניתן להריסות אלו היו שיקולי בטחון והצורך לסגור מנהרות, שלכאורה שימשו להברחת כלי נשק בגבול מצרים.

"מרחב תפר" זה התרחב וכיום אורכו 3 ק"מ ורוחבו 200 מטר. סוכנות הסעד לפליטים של האו"ם (UNRWA) תיעדה 7,600 תושבים שאיבדו את אדמותיהם ברפיח, כאשר 20% הפכו חסרי בית בין 10-20 לאוקטובר שנה זו. במהלך 10 ימים אלו UNRWA תיעדה הריסת 189 בתים ברפיח, בעקבותיה נפגעו 330 משפחות, סך של 1,780 אנשים.

הפשיטה הצבאית הסתיימה ב-15 הרוגים. הריסות התבצעו מידי שבוע ברפיח. ב- 10 לנובמבר 19 בתים נהרסו לחלוטין, 5 בתים נוספים נהרסו ב- 12 לנובמבר ו- 8 יחידות נוספות ב- 18 לנובמבר.

כ- 12,000 פלסטינים הפכו לחסרי בית ברחבי עזה מאז ספטמבר 2000.

חוסר יכולת ארגונים הומניטריים להתמודד עם ההרס

ארגונים מקומיים ובינלאומיים עומדים בפני אתגרים לוגיסטיים מרכזיים, במהלך התמודדותם עם תוצאותיהן הישירות של הריסות רחבות היקף. ב- 11 לאוקטובר ועדת החירום בעירית רפיח הקימה 2 תחנות מעבר ראשוניות באולם ספורט ובספריה למאות מחוסרי הבית, בהן סיפקה מחסה ומזון ליומיים - שלושה הראשונים, לאחר ההריסה.

UNRWA סיפקה סיוע כספי חד-פעמי לכ- 250 משפחות וסכומים משתנים התקבלו מארגון הרווחה, מנהלת מחוז רפיח, האגודה הפלסטינית של הסהר האדום, ועדות הסיעוד בריאותי ומשרד הנשיא. תרומות לאספקת שירותים חיוניים הינן מגוונות. חבילות מזון, מים, שמיכות, מזרונים, בגדים ומוצרי מטבח מחולקים על ידי תוכנית המזון הבינלאומית של האו"ם (WFP), ארגון הסעד האסלאמי, איחוד הרופאים הערבים, World Vision, Save the Children (US), שירותי הסעד הקתוליים (CRS), אגודת הנסיכויות הערביות של הסהר האדום, הצלב האדום הבינלאומי (ICRC) ומשרד העניינים החברתיים.

סיוע זה הינו מיידי וקצר-טווח. פיתרון בר-קיימא לרמת הרס זו דורש תכנון המתבסס על עזרה כלכלית המתאימה לעלויות ההשקעה בבנייה מחדש של הרס התשתיות רחב ההיקף. הנושא המרכזי הינו חוסר יכולתם של הארגונים לעמוד בקצב הנוכחי של הריסת הבתים. כך לדוגמא UNRWA בנתה מחדש 228 בתי מחסה לשיכון 236 משפחות.

יכולתה של UNRWA לבנות בתים חדשים הצטמצמה עקב העדר תמיכה מצד התורמים. UNRWA זקוקה למעל 30.5 מיליון דולר לשיכון מחדש של משפחות, אך בידה נכון לשנת 2003 היו רק 3.2 מיליון. תורמים מסרבים להקצות כספים לפרויקטים הקשורים לתשתיות, אשר עתידות להיהרס. במהלך השבועות האחרונים חלקו תורמים באופן פומבי על תפקידם במימון הכיבוש הישראלי. תחושת אי הנחת גברה בעקבות הגבלות התנועה, שהוטלו על אנשי הצוות העובד בשטחים הפלסטינים הכבושים.

על כן, ארגוני האו"ם, בייחוד UNRWA ו- WFP אימצו פתרונות זמניים, בשיתוף פעולה עם הנהלת המחוז. אספקת מקומות מגורים הינה הצורך הדחוף ביותר. הנהלת מחוז רפיח, ארגון הרווחה ו-UNRWA מספקים סיוע כספי לתשלום דמי שכירות חודשיים, אך שוק השכירות הפרטית אוזל סביב העיר עזה, בייחוד במחנות.

משפחות מתמודדות עם המצב על ידי מגורים ביחידות קטנות יותר, לאור מצוקת המקום, וחלקן עזבו את רפיח. מספר מועט של חסרי בית עברו להתגורר בבתים, שננטשו על ידי משפחות המתגוררות בקרבת "מרחב התפר", לאחר שאלו עזבו את בתיהן מפחד הריסות נוספות ההולכות וקרבות.

SOUTH GAZA STRIP - RAFAH - 24 October 2003

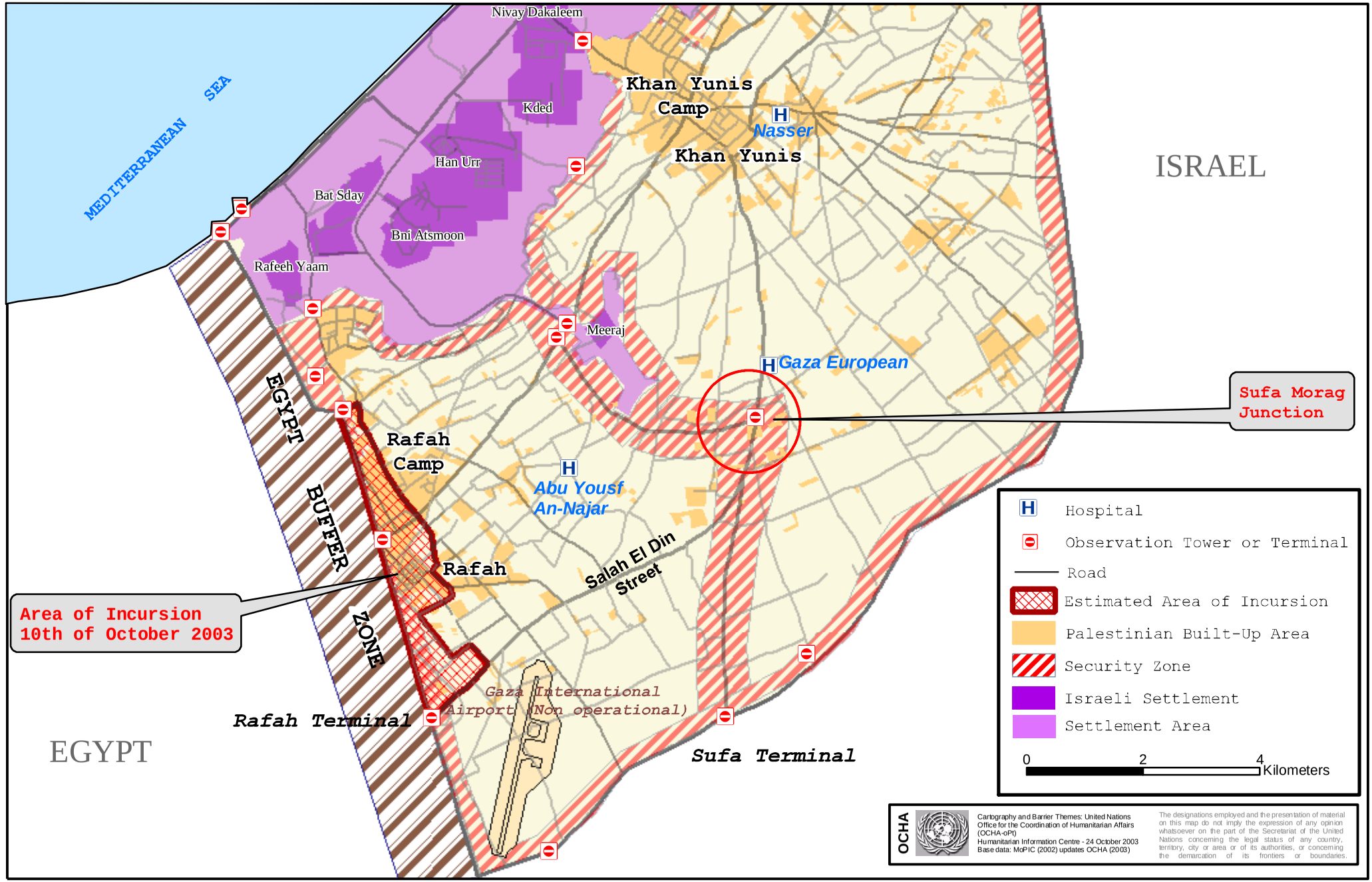

ההשפעה הכלכלית של הפלישות הצבאיות המתמשכות והעליה ברמת התלות הכלכלית ברפיח מתבטאת ברמת הסיוע שמספק ארגון WFP ב- 5 החודשים האחרונים:

תאריך	מספר מקבלי הסיוע
אוגוסט 2003	3,473 משפחות (20,838 מקבלי סיוע)
סוף נובמבר 2003	8,809 משפחות (53,454 מקבלי סיוע)
סוף דצמבר 2003	57,600 מקבלי סיוע צפויים

מכשולים לסיוע הומניטרי

הרשויות הישראליות ממשיכות להטיל מגבלות תנועה על חברי צוות מקומי ובינלאומי העובדים בתחום ההומניטרי בעזה. הגבלות אלו החלו לאחר התקפת ההתאבדות בתל אביב, שבוצעה על ידי 2 נושאי דרכון בריטי בסוף אפריל. מאז, כל אנשי הצוות הבינלאומי הנכנסים לעזה כפופים להליך פיקוח. בשבוע שעבר קיבלה OCHA דו"חות של צה"ל בהם נרשמו ארגונים "מאושרים". תופעה זו תגרום להגבלות נוספות על פעולות ארגונים לא ממשלתיים.

מגבלות תנועה פנימיות לכל תושבי עזה, שהוחלו גם על עובדים הומניטריים, הינן מציאות יומיומית, לאור הסגר המוטל על דרך החוף וצומת אבו חולי באופן שרירותי. בין 5 ל- 17 לאוקטובר נוסף מכשול שלישי בצומת מורג-סופא. במקביל לפלישת צה"ל לרפיח מגבלות אלו מנעו באופן חריף את יכולתן של סוכנויות הבינלאומיות, הכוללות את הארגונים רופאים ללא גבולות, Médecins du Monde, הצלב האדום הבינלאומי, WFP ו- UNRWA, מלהעניק סעד הומניטרי.

תורמים מפסיקים מימון מפעל הביוב בבית לאהיה - צפוי משבר בריאות סביבתי

מפעל טיהור השפכים בצפון עזה, שנועד במקורו לשרת עד 50,000 תושבים, הגיע למצב אנוש. כמות הביוב היומית עולה באופן משמעותי על יכולת ההספק של 7 אגני הניקוז של המפעל.

השילוב בין היקף השפכים הגדל באופן מתמיד לאור הגידול במספר האוכלוסיה (כ- 190,000 תושבים) לבין יכולת ההספק הנמוכה הוביל לזרימת ביוב לדיונות החול שבסביבה, דבר שיצר ביצת ביוב בשטח של מעל 450 דונם. לצורך השוואה, בשנת 1995 שטחה של ביצה זו עמד על 112 דונם.

האדמה סביב איזור זה ספוגה לחלוטין במי ביוב ובמידה שבעיה זו לא תפתר, הביוב יזרום בסופו של דבר לקהילות המגורים הסמוכות. מרפאת הבריאות המקומית בכפר אום א-נסר, הממוקם סמוך לביצה דיווחה על כך, שמעל 50% מילדי הכפר סבלו מבעיות עיכול הכוללות שילשול מדמם, כאבי בטן, עצירות ואבדן תיאבון, לצד תופעות נפוצות כגון זיהומי עור ואלרגיות.

השפעות ארוכות הטווח של הסביבה הרעילה אינן ברורות אך דאגה עולה לאור תופעות אי התפתחות תקינה, פגיעות נפשיות וסכנה להתפתחות מחלת הסרטן.

פתרונות למצב הקיים הוצגו אך עוכב ביצועם עקב הסגר והפלישות הצבאיות התקופתיות. בטווח הקצר בניית אגן נוסף עשויה להפחית את היקף זרימת מי הביוב לכל עבר. בטווח הארוך, יש לבנות מפעל טיהור שפכים גדול יותר שיהיה מיועד לאיזור צפון עזה.

איזור מוצע אותר באיזור דרום-מזרח בית חנון, בקרבת הגבול. רשות המים הפלסטינית ביצעה הערכות טכניות לצורך הקמת מתקן חדש ואף ניסחה מסמכי הצעה.

האיחוד האירופי, שהיה אמור לתרום לפרויקט, לעומת זאת, הסיר את תמיכתו הכלכלית בפרויקט. למרות שצה"ל אישר את הפרויקט בעל פה באוקטובר, ולאחר מכן בכתב, התורם הגיע למסקנה, כי המצב הינו בלתי צפוי במידה, שאינה מאפשרת תמיכתו הכלכלית. המצב ממשיך להיות בלתי יציב, אך מדרדר בהתמדה.

נגישות לאתרים קדושים בירושלים - מניעת תושבי בית לחם להתפלל במסגד אל אקצא בתקופת הרמדאן

ב-4 תפילות ימי השישי במהלך חודש הרמדאן הגביל צה"ל תנועתם של אלפי תושבים מוסלמים שביקשו להגיע מבית לחם לתפילה בירושלים, ולעיתים אף מנע זאת מהם כליל. ביום השישי הראשון לחודש רמדאן (31 לאוקטובר), גברים ונשים עייפים ומתוסכלים כרעו ברך והתפללו במחסום גילה, לאחר מכן פרצו בגופם את המחסום.

בימי השישי השני והשלישי לחודש רמדאן מנעו חיילי צה"ל מרוב המתפללים לעבור את המחסום, בשעה שרק מעט הותרו לעבור, על פי החלטות בו ברגע. זאת, על מנת לשלוט בקהל הרחב.

לפני תפילת יום השישי האחרון והמקודש ביותר, ב- 18 לנובמבר, הכריז צה"ל, כי הוא ינפיק 5,000 היתרי מעבר לפלסטינים מכל רחבי הגדה המערבית לצורך השתתפות בתפילת יום השישי בירושלים. ההיתרים אמורים היו להינתן לגברים פלסטינים מעל גיל 45 ולנשים מעל גיל 35, שהינם נשואים ללא עבר בטחוני.

באיזור בית לחם נאלצו תושבים להגיש בקשות להיתרי מעבר במנהלת התיאום והקישור הישראלית המרוחקת כ- 10 ק"מ מבית לחם, כאשר הדרך הנגישה היחידה אליו פתוחה רק לבעלי היתרי נסיעה. מעט תושבים ידעו על ההכרזה הנ"ל.

400 היתרים חולקו ל-80,000 התושבים המוסלמים של בית לחם, אך שני חיילי צה"ל נהרגו במחסום באותו היום והעיר בית לחם נסגרה ל- 6 ימים. לא הותר לאף תושב לצאת את העיר לתפילות.

הקושי בנגישות לאתרים הקדושים בבית לחם איננו עניין חדש. צווים צבאיים, שהוצאו בשנה הנוכחית, הפכו את האיזור סביב קבר רחל בבית לחם למתקן צבאי הנגיש באופן יומיומי לישראלים וליהודים זרים. נגישות למסגד באיזור זה נמנעה לעומת זאת מקהילות פלסטיניות מקומיות מאז שנת 1999.

במהלך עצרת בקבר רחל לציון מותה של רחל אימנו היה מחסום בית לחם סגור לחלוטין במשך 3 ימים, על מנת לאפשר למתפללים לבקר בקבר רחל. לרוע המזל, התקיים במקביל יום השישי השני של חודש הרמדאן, בו נמנעו תושביה המוסלמים של בית לחם להגיע לירושלים לצורך התפילות במסגד אל-אקצא.

המזכיר הכללי של האומות המאוחדות קופי אנאן: ישראל אינה פועלת בהתאם להחלטת האו"ם על הגדר

ביום 24 לנובמבר הגיש מזכ"ל האו"ם, על פי בקשת האסיפה הכללית של האו"ם, דו"ח בנוגע ליישום החלטת האסיפה הכללית על ידי ממשלת ישראל. ההחלטה דרשה מישראל להפסיק ולהחזיר בנית הגדר[1] לקדמותה בשטחים הפלסטינים הכבושים. בדו"ח הוצגה מסקנת המזכ"ל על פיה ישראל אינה פועלת בהתאמה לדרישה זו. הדו"ח קובע:[2]

> "הגעתי למסקנה כי ישראל אינה פועלת בהתאמה לדרישת האסיפה הכללית להפסיק ולהחזיר את בניית הגדר לקדמותה...בעיצומו של תהליך מפת הדרכים, כאשר כל צד אמור לבצע מחוות בונות אמון בתום לב, בניית הגדר בגדה המערבית אינה יכולה להחשב אלא כצעד בעל השפעה שלילית. מיקום רוב הבניה על אדמה פלסטינית כבושה עלול לפגוע במשא ומתן עתידי."

---

[1] המונח הרשמי על פי החלטת האסיפה הכללית של האומות המאוחדות מיום 21 לאוקטובר 2003 (A/ES-10/13) הינו Wall. הנוסח בעברית של דו"ח זה נוקט במונח גדר עקב השימוש הנפוץ בו בציבור הישראלי .

[2] הניסוח בעברית איננו ניסוח רשמי.

התנחלויות חדשות בתוך ירושלים וסביבותיה

בניית התנחלות נוף זהב בירושלים המזרחית החלה במהלך תקופה זו. ההתנחלות משתרעת על 114 דונם וממוקמת באדמות הכפר הפלסטיני ג'בל אל מוכבר, על אדמות המשפחות עבידאת, סירי, זעאטרה ומשהור. הבניה גרמה להפגנות מצד תושבים פלסטינים.

יוזמה אחרת עליה דיווח השבועון הירושלמי, היתה הכרזה מצד מקורות בעירית ירושלים ובמשרד הבינוי והשיכון הישראלי על תוכניות לבנות התנחלות בין מנזר מר-אליאס, קיבוץ רמת רחל, צור באהר וח'ירבת מזמוריה – איזורים מעבר לקו הירוק, דרומית לירושלים ליד בית לחם.

עובדי השטח של OCHA אישרו בעקבות שיחות עם תושבים מבית לחם, כי אזרח ישראלי רכש בניין בבית לחם בסמוך לקבר רחל. שני בעלי חנויות פלסטינים בבניין התבקשו לעזוב ופיצויים הוצעו להם על ידי הבעלים החדשים. יחידה בבניין מיושבת בדיירים חדשים.